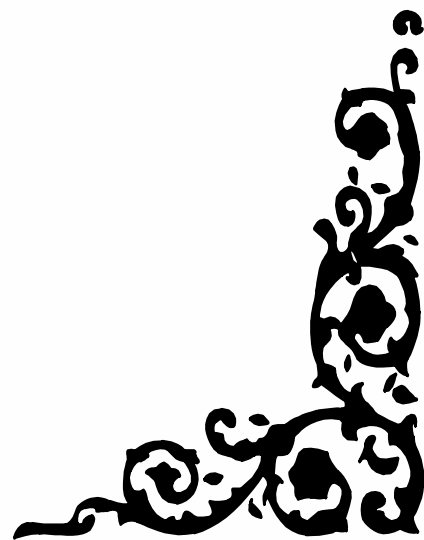
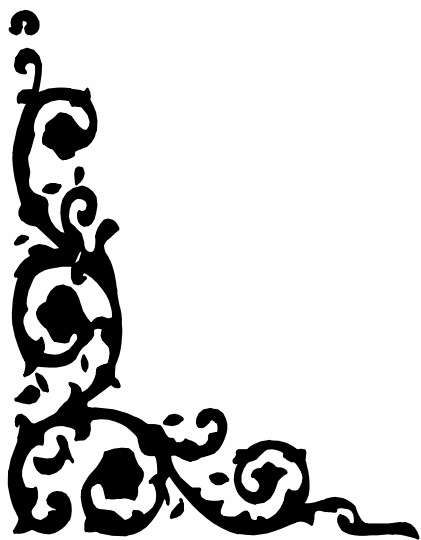

דברי משה

פרשת פקודי
פגם הליצנות

יעקב דה הז 8/7 רמות א' ירושלים

02 - 5715091

פרשת פקודי פגם הליצנות

"אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת
הלוויים ביד איתמר בן אהרן הכהן". (שמות פרק לח פסו' כא)

"בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן, לכסף ולזהב
ולנחושת, ונמנו כל כליו לכל עבודתו, המשכן משכן שני
פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של
ישראל". (רש"י)

דבר מעניין שאותו פסוק העוסק במניין החשבונות של בניית
המשכן והכלים, ומה עשו בכל התרומות שנאספו לצורך עשייתם,
באותו פסוק ממש רומזת התורה הקדושה על החורבן של שתי בתי
המקדש, וצריך להבין האם יש קשר בין שני עניינים אלו, מה ענין
לרמוז בפסוק זה עצמו על חורבן בתי המקדש

והייתם נקיים

במדרש שאלו: "ולמה עשה עמהם חשבון"? מה ראה משה
לפרט לעם מה נעשה עם כל מה שנתרם לבניית המשכן, גלוי וידוע
לפני הקדוש ברוך הוא, שמשה רבנו עשה את הכל ביושר ובנקיות,
שכן העיד עליו הקדוש ברוך הוא בפרשת בהעלותך (פרק יב פסו' ז)
: "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא". אם כן מה ראה משה
לעסוק בחישוב כל מלאכת המשכן, ולתת דין וחשבון לכלל ישראל
על כל תרומה ותרומה מה נעשה בה?

אכן הטור בהלכות צדקה (סי' רנז) כותב, שגבאי צדקה הכשרים
אין מדקדקין אחריהם, [הלכה זו המתייחסת לציבור, שאין לו לחשוד
בגבאי צדקה שהם בחזקת כשרות], ומ"מ כותב הטור שם "כדי שיהיו
נקיים מהשם ומישראל טוב להם שיתן חשבון", ודין זה מתייחס לגבאי
צדקה עצמם, שמן הראוי שיתנו חשבון לציבור, כדי להיות נקיים].

ובב"ח שם כותב על הדין השני שכתב הטור, שטוב לגבאי צדקה שיתנו חשבון, שדין זה לא נמצא בפוסקים, וכותב הב"ח, ואולי למדו ממשה רבינו ע"ה, שנתן חשבון בנדבות המשכן, כי מי כמוהו נאמן ביתו ונתן חשבון, כדי שיהא נקי מהשם ומישראל.

מבואר בדברי הב"ח זצ"ל, שמשה רבנו לא עשה זאת מחמת שהתעורר כלפיו חשד כלשהו לגבי ניהול תקין והשימוש נכון שנעשה בתרומות שנאספו לבניית המשכן, אלא עשה כן לפנים משורת הדין, לקיים והייתם נקיים מה' ומישראל.

וכן מובא במסכת תענית (יא:): שכל שבעת ימי המלוואים שימש משה רבנו בחלוק לבן, והוסיף רב כהנא, בחלוק לבן שאין לו אימרא¹, וגם שם נהג כן משה רבנו, כדי שלא לעורר חשד שהוא לוקח לעצמו.

וכך שנינו בירושלמי מסכת שקלים: "רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן בתורה ובנביאים ובכתובים מצאנו שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום בתורה מנין דכתיב והייתם נקיים מה' ומישראל², בנביאים מנין? דכתיב אל אלהים ה' וגו' וישראל הוא ידע, בכתובים מנין? דכתיב ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם, גמליאל זוגא שאל לרבי יוסי בר רבי בון איזהו המחזור

¹ רש"י כאן מפרש שהיה בגדו תחוב מחוט אחד כל החלוק, ולא כבגדים שלנו שבתאי הידים מדובקין בבגד הגוף בתפירה, ובמסכת עבודה זרה (לד.) מביא רש"י ד"ה אימרא בשם יש אומר עשה כן כדי שלא יחשדוהו ששם בה מתרומת המשכן ולא מילתא שהרי כבר נגמרה המלאכה ובשעת עבודה מהיכן שקיל, וכאן מפרש כדי שלא יחשדוהו שמא באותה שפה הוציא מעות הקודש.

² שם עוסקת התורה הקדושה בתנאי שהתנה משה רבנו עם בני גד ובני ראובן שדרש מהם לצאת למלחמה יחד עם שאר בני ישראל בעבר הירדן המערבי ולהמתין אחרי הכיבוש עד שיתנחלו כדי להיות נקיים מכל רבב של חשד של עצלות ורפיון של שיתוף עם הכלל, משום שיאמרו שקיבלו כבר חלקם בעבר הירדן המזרחי.

שבכולם אמר ליה והייתם נקיים מה' ומישראל, בפירוש פ"מ שם ביאר דנקי משמע לגמרי מכל חשד".

בני ישראל חשדו במשה רבנו

בילקוט שמעוני פרשת פקודי [רמז תיד] מובא טעם אחר לכך שנתן משה רבנו פירוט על כל מה שנעשה בתרומות המשכן, וזה לשון המדרש: "אלא ששמע משה ישראל מדברים אחריו, שנאמר והיה כבא משה האהלה, ומה היו אומרים? רבי חמא אמר לגנאי היו אומרים, ראה צוארו, ראה שוקיו, ראה כרעיו, אוכל משל יהודים, שותה משל יהודים, וכל מה שיש לו משל יהודים. וחברו משיבו ריקה, אדם ששלט על מלאכת המשכן, אין אתה מבקש שיהא עשיר. כיון ששמע משה כך, אמר להם חייכם משהמשכן נגמר אני נותן לכם חשבון, שנאמר אלה פקודי המשכן.

מבואר, שהסיבה שפירט משה רבנו לכלל ישראל מה נעשה מהתרומות שנדבו בני ישראל למשכן, היא משום ששמע רבנו שמע אנשים שמרננים אחריו, שכביכול הוא לקח לעצמו מאותם נדבות, והשתמש בהם לצרכיו הפרטיים, כדי להפריך חשד זה, פרסם משה דו"ח מפורט שבו כתוב מה עשה עם כל דבר ודבר.

אך עדיין צריך ביאור, איך יתכן שכלל ישראל ידברו כך על מי שהעיד עליו הקדוש ברוך הוא "בכל ביתי נאמן הוא", וגם הם הכירו את גדלותו של משה ואת קדושתו, שכן לא יכלו להסתכל בפניו מחמת שקרנו מקדושה, אז איך חשדו אותו בחוסר נאמנות, בגזל מהקדש?

ששמע משה ליצני ישראל

"אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחריו".

(מדרש רבה פרשת פקודי פרשה נא אות ו)

אילפנו המדרש, שלא מדובר בסתם אנשים שהיו מרננים אחר משה רבנו, אלה ודאי הכירו את מעלת משה רבנו, ומעולם לא עלה

על דעתם לחשדו בחוסר אימון, מדובר היה ב"ליצני ישראל", הם אלה שדברו על משה, כי כשאר נגועים בליצנות אין כבר ערך לכלום.

דוגמא חיה ליסוד זה הוא קרח, קרח היה מורס מעם, הוא היה בעל רוח הקודש, הוא ראה שעתיד לצאת ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, כדי לזכות לרוח הקודש צריך לעבור את כל השלבים שבספר מסילת ישרים, וקרח מן הסתם עמד בכולם, האריז"ל כותב, ששמו של קרח רמוז בסופי התיבות של הפסוק: "צדיק כתמר יפרח", שזה מעיד על שורש נשמתו, וכל זה לא מנע ממנו לקום ולחלוק על משה רבנו, ולכפירה בה: "בהצותם על ה'".

ואיך זה קרה?

איך התדרדר קרח למצב כזה ירוד, איך הוא נפל ברגע אחד מאיגרא רמא לבירא עמיקתא?

התשובה היא: "ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל", דרשו חז"ל בדברי ליצנות, קרח עשה ליצנות, וכאשר אדם נגוע בליצנות, הוא עלול ליפול באחת למקום הכי נמוך, הן מבחינה מוסרית והן מבחינה רוחנית.

שורש חטא העגל ליצנות

"וישכימו ממחרת ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק". (שמות פרק לב פסוק ו)

"וקמו להון למגחכא בפולחנא נוכראה".

(תרגום יונתן בן עוזיאל)

עבודה זרה היא מהחטאים היותר גדולים, במסכת הוריות (ח). איתא: "איזו היא מצוה [לא תעשה] שהיא שקולה ככל המצות? הוי אומר: זו עבודת כוכבים". כן מפורש בדברי הספרי פרשת ראה (פיסקא נד) על הפסוק: "וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלוקים אחרים", מכאן אמרו כל המודה בעבודה

זרה כופר בכל התורה כולה. וכן כותב הרמב"ם בהלכות עבודה זרה (פרק ב הל' ד) : "מצות עבודת כוכבים כנגד המצות כולן היא, שנאמר וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות וגו', ומפי השמועה למדו שבעבודת כוכבים הכתוב מדבר, הא למדת שכל המודה בעבודת כוכבים כופר בכל התורה כולה, ובכל הנביאים, ובכל מה שנצטוו הנביאים, מאדם ועד סוף העולם, שנאמר מן היום אשר ציוה ה' והלאה לדורותיכם".

כיון שכך צריך ביאור, מדוע התורה מכנה את העוון הגדול הזה במילים "ויקומו לצחק", למה לא כתבה בפירוש שהם עבדו עבודה זרה, כפי שכותבת התורה בהמשך "ויעשו להם אלוהי זהב" ?

ישמעאל נדחה מחמת הליצנות

בפרשת לך לך (פרק טז) מספרת התורה הקדושה, שאחר שהגיעו אברהם ושרה לגיל זקנה, מתוך דאגה למפעל חיים שהקימו יחד במשך עשרות שנים, פונה שרה לאברהם ומבקשת ממנו : "בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה".

אברהם נענה לבקשת שרה, הוא מגייר את הגר ונושא אותה לאשה, לשמחת הכול הגר הרה, אבל אז קורא דבר מוזר, הגר משנה את הייחס שלה לשרה, היא כבר לא שפחת שרה אלא אשת אברהם, הרגשה זו מביאה אותה לנהוג זלזול וקלות בשרה, "ותיקל גבירתה בעיניה", היא כבר לא מקבלת משרה.

בתגובה לכך שרה אמנו מענה את הגר, לא ממניעים של נקמה חס ושלום, אלא כדי להכניע את הגר, אבל במקום להיכנע לשרה, בורחת הגר אל המדבר, שם ניגלה אליה מלאך ה' ומצוה עליה לשוב אל שרה : "שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה". ומבטיח לה : "הנך הרה וילדת בן, וקראת שמו ישמעאל", הגר שבה על עקבותיה, וחוזרת אל ביתו של אברהם.

לא ארכו הימים והגר יולדת בן, שמו נקרא "ישמעאל", אברהם ושרה רואים בו זה שימשיך את מפעל חייהם, מה שיקרא לימים "עם ישראל".

לאחר שלוש עשרה שנה הקדוש ברוך הוא מבשר לאברהם שעתיד להיוולד לו בן נוסף, אבל הפעם משרה, אברהם מודה לקדוש ברוך הוא, ומבקש ממנו: "לו יחיה ישמעאל לפניך", די בישמעאל, אפשר להטיל עליו את המפעל חיים.

בתשובה עונה לו הקדוש ברוך הוא: "לא ירשך זה"! "אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק, והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו".

אברהם לא מבין מה לא טוב בישמעאל, למה הוא לא מתאים להיות יורשו וממשיכו, למה צריך דוקא את יצחק, אבל כעבד נאמן הוא מקבל את הדברים כפי שהם, ומודה לה' על הבשורה הטובה.

לאחר שנה שרה יולדת את יצחק, יחד עם ישמעאל אחיו הוא גודל בביתם הגדול של אברהם ושרה, הכול מתנהל כשורה עד אותו יום שבו שרה רואה את ישמעאל "מצחק" עם יצחק.

גם כאן חז"ל מגלים לנו, שהמילה מצחק לא מגוללת בתוכה צחוק תמים, מדובר בשלוש עבירות חמורות, גילוי עריות, שפיכות דמים, ועבודה זרה.

שרה דרושת מאברהם בתוקף, לסלק את הגר ואת ישמעאל מביתם ומיד, תחילה מסרב אברהם לבקשת שרה, בכל זאת מדובר בבנו יחידו אהובו: "וירע הדבר מאוד בעיני אברהם אודות בנו", רק לאחר התערבות של הקדוש ברוך הוא: "אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", רק אז מאמין אברהם שאכן ישמעאל בנו יצא לתרבות רעה, הוא משכים בבוקר

ומשלח את הגר ואת ישמעאל מביתו, כאשר הוא מצייד אותם בלא יותר מלחם ומים³.

גם כאן התורה קוראת להתנהגות של ישמעאל עם יצחק "מצחק", למרות שמדובר בקלקול נורא, בכל זאת התורה לא כותבת את החטאים עצמם, אלא כוללת אותם בהגדרה של "מצחק", מילה שלכאורה ממעיטה בחומרת העבירות שהיה נגוע בהם ישמעאל.

וגם כאן צריך להבין, מדוע לא כתבה התורה במפורש ששרה ראתה אצל ישמעאל פרצה בגילוי עריות, שפיכות דמים, ועבודה זרה?

הליצנות שורש לכל העבירות החמורות

בביאור הדברים צריך לומר, שכאשר ראתה שרה את מעשיו של ישמעאל, היא שאלה את עצמה, כיצד יתכן שישמעאל שגדל בביתו של אברהם אבינו יתדרדר ויגיע עד לדיוטא תחתונה כזו?

אלפי בני אדם עברו דרך אוהלו של אברהם אבינו, את רובם ככולם הצליח אברהם אבינו להפוך למאמינים בקדוש ברוך הוא, אז איך יתכן שדוקא ישמעאל שנולד וגדל והתחנך כל חייו בביתו של אברהם, דוקא הוא לא ספג דבר מכל מה ששמע וראה בבית קדוש זה?

אכן, כאשר חקרה והעמיקה שרה אמנו בדבר, היא הגיעה למסקנה שנפילה זו של ישמעאל, היתה תוצאה של התכונה הרעה שקיננה בו, שהיא הליצנות: "ותרא אותו "מצחק", צחוק כאן פירושו זלזול, ובספרי רבותינו בעלי המוסר מכונה הצחוק הזה בשם "ליצנות".

³ על כך כותב רבנו בחיי שהתנהג אברהם עימהם כמו שראוי להתנהג עם השונא ולכן נתן לו רק לחם ומים, כדברי שלמה המלך בספר משלי (פרק כה פס' כא): "אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים".

בספר מסילת ישרים (פרק ה) ממשיל הרמח"ל זצ"ל, את הליצנות למגן המשוח בשמן, אשר ישמיט ויפיל מעליו החצים ומשליכם לארץ, ולא יניח אותם שיגיעו אל גוף האדם, כך הלצון מפני התוכחה והמרדות, כי בליצנות אחד ובשחוק קטן, יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות וההתפעלות, מה שהלב מתעורר ומתפעל בעצמו, מדי ראותו או שומעו עניינים שיעירוהו אל החשבון והפשפש במעשים, ובכח הליצנות יפיל הכל לארץ, ולא יעשה בו רושם כלל. ולא מפני חולשת העניינים, ולא מפני חסרון הבנת הלב, אלא מפני כוח הלצון ההורס כל עניני המוסר והיראה.

במסכת עבודה זרה (יח:) איתא, שכל המתלוצץ נופל בגיהנום, לא יורד בשלבים, אלא נופל בפעם אחת, כי כיון שאינו מקבל תוכחות, הוא ממשיך להלוך בדרך עקלקלות, עד שנופל אל תוך גיהנום.

בישמעאל מושרשת תכונה זו של הליצנות, לכן הוא לא קיבל כלום מכל מה ששמע וראה בביתו של אברהם אביו, מה שפעל והשפיע על אחרים, לא פעל והשפיע עליו, ולכן יצא לתרבות רעה, והתדרדר עד שהפך להיות פרוץ בשלוש עבירות חמורות.

זו כוונת התורה שראתה שרה את ישמעאל "מצחק" עם יצחק, היינו שהיא ראתה שמושרשת בו את התכונה של הליצנות, לכן בקשה מיד לגרשו מביתם, שלא ישפיע מתכונה רעה זו גם על יצחק חס ושלום.

ועדיין צריך ביאור, מהיכן השתרשה בישמעאל תכונה רעה זו של הליצנות, להיות מזלזל בכל דבר שבקדושה?

צריך לומר שאת זה קיבל ישמעאל בתורשה מהגר אמו, גם היא זלזלה בשרה אמנו: "ותקל גבירתה בעיניה". גם אצלה גרם אותו זלזול לכך שהיא הפסיקה לקבל משרה, תכונה רעה זו עברה ממנה

אל ישמעאל בנה, וגם הוא זילזל בכל מה שניסו אברהם ושרה
ללמדו⁴.

הערב רב עשו את העגל

מעתה נבין מה שנקטה התורה "ויקומו לצחק", אף שמדובר
בחטא איום ונורא של עבודה זרה, התורה התייחסה לשורש שהביא
לנפילה הגדולה של עשיית העגל והסגידה אליו, שהיתה זו תוצאה
של מידת הליצנות שהיתה מושרשת בהם, לכן לא קבלו את
התוכחות שהוכיחו אותם אהרן וחור, שלא לעשות עגל.

⁴ במדרש רבה פרשת לך לך (פרשה מה) אומר ר"ש בן יוחאי: "הגר בתו
של פרעה היתה וכיון שראה פרעה מעשים שנעשו לשרה בביתו נטל בתו ונתנה
לו, אמר מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה, ולא גבירה בבית אחר".

המלבי"ם בפרשת כי תשא (פרק לב פסוק ו) כותב שמנהג המצריים היה
לעשות צחוק ומחולות. ובמסכת עבודה זרה (יט.) דרשו על הפסוק בספר תהילים
(פרק א פסוק א): "ובמושב לצים לא ישב", שלא ישב במושב אנשי פלשתים,
מפני שלצנים היו, שנאמר: "ויהי כטוב לבם ויאמרו קראו לשמשון וישחק לנו",
יתכן מאד שתכונה זו של ליצנות שהיתה בפלישתים הושרשה בהם מאביהם
מצרים, כפי שכותבת התורה בספר בראשית (פרק י פסוק יג – יד): "ומצרים ילד
את לודים ואת ענמים ואת להבים ואת נפתוחים, ואת פתרוסים ואת כסלוחים,
אשר יצאו משם פלשתים".

לכן הגר בהיותה בת לעם המצרי, היתה נגועה ומושרשת במידת הליצנות
מאבותיה וממנה נולדה תכונה רעה זו גם בישמעאל בנה.

הכלי יקר ז"ל בספר בראשית (פרק כא פסוק ט) מדייק מלשון הפסוק:
"ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק", לא ישמעאל
אלא בן הגר המצרית, בזה באה התורה לומר שהיה ישמעאל נגוע בפגמים אלו
מצד שהיה בן הגר המצרית לכן הולידה בדומה לה, כי כל המצרים שטופי זימה
שנאמר (יחזקאל כג כ) וזרמת סוסים זרמתם, ותולדותיהן כיוצא בהם עיי"ש.

כעין זה כותב הספורנו שחשבה [שרה] שהתעורר [ישמעאל] לזה הלעג מפני
ששמע כך מאמו, כאומרם ז"ל [במסכת סוכה (נו):] שותא דינוקא בשוקא או
דאבוהי או דאימיה, לכן קראה לו בן הגר המצרית ולא בשמו ישמעאל עיי"ש.

במדרש רבה פרשת כי תשא (פרשה מב אות ו) שדרשו חז"ל על הפסוק: "לך רד כי שחת עמך". העם אין כתיב כאן אלא עמך, אמר משה ריבון העולם מניין הם עמי? אמר לו הקדוש ברוך הוא עמך הם, שעד שהיו במצרים אמרתי לך והוצאתי את צבאותיי את עמי, אמרתי לך שלא לערב בהם ערב רב, אתה שהיית עניו וכשר אמרת לי, לעולם מקבלים השבים, ואני הייתי יודע מה הם עתידין לעשות, אמרתי לך לאו, ועשיתי רצונך והם הם שעשו את העגל, שהיו עובדים עבודת כוכבים, והם עשו אותו וגרמו לעמי לחטא, ראה מה כתיב, אלה אלהינו אין כתיב כאן, אלא אלה אלהיך, שהגרים שעלו עם משה הם עשאוהו, ואמרו לישראל אלה אלהיך, לכך הקדוש ברוך הוא אמר למשה לך רד כי שחת עמך.

אותם ערב רב היו מצריים, ככאלה היתה מושרשת בהם באופן טבעי תכונה זו של הליצנות, ואכן הם אלו שקמו ודרשו לעשות אלוהים אחרים והשתחוו לעגל, כי זה סופו של מי שנגוע במידה רעה זו ליפול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא ברגע אחד.

ותשחק ליום אחרון

בהמשך הפרשה (פרק לט פסוק לג) כותבת התורה הקדושה: "ויביאו את המשכן אל משה, את האהל ואת כל כליו, קרסיו קרשיו בריחיו ועמדיו ואדניו".

במדרש רבה פרשת פקודי (פרשה נב אות ג) איתא: "הה"ד: "עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון", ושואל המדרש מהו ליום אחרון? לאיזה יום אחרון התכוון שלמה שיהיה בו יום צחוק?

לאחד הפירושים במדרש שם, התכוון שלמה המלך ע"ה ליום הקמת המשכן, שהיו ליצני ישראל שמליצין אחריו ואומרים אלו לאלו, אפשר שהשכינה שורה על ידיו של בן עמרם, "...", שוב אותם ליצנים, מזלזלים במשה רבנו, שאין בכוחו להוריד את השכינה.

ומה היה בסוף? ממשיך המדרש: "כיון שאמר לו האלהים להקים את המשכן, התחיל שוחק עליהם, שנאמר ותשחק ליום אחרון, אמר להם בואו שנקים את המשכן, התחילו טוענין ובאין אצלו, שנאמר וביאו את המשכן אל משה.

מהי ליצנות

ליצן הוא לא מי שיודע לספר בדיחות יפות⁵, אדם שניחן בחוש הומור מפותח, ויודע לנתב את הכוח הזה לאפיק נכון, הוא לזכות על ידו לחיי עולם הבא, כמו שמסופר במסכת תענית (כב:), שאליהו הנביא הראה לרבי ברוקא שני אחים, ואמר עליהם שהם בני העולם הבא, הלך אצלם רבי ברוקא ושאל אותם מה מעשיהם, ואמרו לו אנשי בדוחא אנן. ומפרש רש"י, שמחים ומשמחים בני אדם, אם היו רואים אדם שהוא בצער מכל סיבה שהיא, מיד היו ניגשים אליו ומשמחים אותו, ועל ידי זה זכו להיות בני עולם הבא.

בספר שערי תשובה (שער ג אות קעו) כותב הרבנו יונה זצ"ל: "החלק השלישי, מי שלועג תמיד לדברים ולפעולות, ואין דעתו להבזות בעליהם, אך מרחיק הדברים שאין להרחיקם, ומרחיק תועלת הפעולות שיש תקוה לתועלותן" עכ"ל, הלן מבאר רבנו יונה זצ"ל, הא זה שמתייחס דברים בעלי מעלה בזלזול, מבטל את החשיבותם בעיני בני אדם.

עמלק נקרא לין, כך דרשו חז"ל במדרש רבה פרשת יתרו (פרשה כז אות ו): "לן תכה זה עמלק", התכונה של עמלק היא "אשר קרך", כוחה הרע של אומה זו היא לצנן את האוירה או את ההתלהבות, להראות לעולם שאין ממש להתרגש, היתה יציאת מצרים, והיה קריעת ים סוף, אבל הכל נשאר אותו דבר, אין

⁵ בספר קול חיים (עמוד קצב) מביא הגר"ח פלאגי"י זצ"ל בשם המדרש תלפיות (עמו' קי) שיש מושג שנקרא "בדחן כשר".

בעובדות אלה לגרום להתפעלות, ובטח שלא לחשב את המסלול מחדש.

הסמיכות של פקודי המשכן שערך משה לעיני ישראל, לחורבן המשכן הרמוז בכפילות המילה משכן, בא ללמד על העוון החמור שגרם לשני החורבנות, כמו שאומר רב יהודה בשם במסכת שבת (ק"ט). לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים, שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים, ובוזים דבריו ומתעתעים בנביאיו, [באוצר מדרשים מובא: "לעולם יפרוש אדם מן הליצנות, שכל המתלוצץ אין לו רפואה, שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים"].

